

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 552/2024-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Branislavom Kahancom, advokátom, Vajanského 33, Prešov, proti postupu Okresného úradu Vranov nad Topľou v konaní sp. zn. OU-VT-PLO-2015/000441 a Slovenského pozemkového fondu v konaní sp. zn. 1171/2004 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkové východiská

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. júna 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného úradu Vranov nad Topľou (ďalej len „okresný úrad“) a Slovenského pozemkového fondu v záhlaví uvedených konaniach. Žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému úradu a Slovenskému pozemkovému fondu v napadnutých konaniach konať bez zbytočných prietáhov. Navrhuje, aby mu ústavný súd priznal primerané finančné zadost'učinenie 8 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že 20. decembra 2004 si právni predchodcovia sťažovateľa uplatnili riadne a včas nárok na navrátenie vlastníctva v zmysle § 5 ods. 1 zákona č. 503/2003 Z. z. o navrátení vlastníctva k pozemkom a o zmene a doplnení zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 180/1995 Z. z. o niektorých opatreniach na usporiadanie vlastníctva k pozemkom v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 503/2003 Z. z.“) na vtedajšom Obvodnom pozemkovom úrade Vranov nad Topľou. Išlo o reštitučný titul v zmysle § 3 písm. l) a o) zákona č. 503/2003 Z. z. vo vzťahu k roli, ktorá je vo vlastníctve štátu, nachádzajúcej sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ] s výmerou [REDAKOVANÉ] m² v podiele ½.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podľa názoru sťažovateľa nejde o právne a skutkovo náročnú o vec. Uplatnený nárok vyplýva priamo zo zákona č. 503/2003 Z. z., pričom okresný úrad nevykonával zvlášť rozsiahle dokazovanie. V tejto veci síce došlo k prerušeniu napadnutého konania okresného úradu v dôsledku postúpenia veci na viaceré správne orgány pre zaujatie stanoviska k danému reštitučnému nároku, resp. vypracovania geometrického plánu. Uvedené skutočnosti však nemajú vplyv na právnu či faktickú zložitosť veci do takej miery, aby ani po takmer 20 rokoch nebolo právoplatne rozhodnuté o danom návrhu na navrátenie vlastníctva k danej nehnuteľnosti.

4. V súvislosti so správaním účastníka konania sťažovateľ uviedol, že svojím správaním neprispel k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutých konaniach. Sťažovateľ a aj jeho právni predchodcovia rešpektovali procesné lehoty a so správnymi orgánmi riadne komunikovali. V priebehu správneho konania sa tiež právni predchodcovia dostavili riadne na výzvu okresného úradu na ústne pojednávania. Jeden z právnych predchodcov sťažovateľov tiež podal sťažnosť na prietahy v konaní na Generálne riaditeľstvo Slovenského pozemkového fondu z dôvodu nečinnosti regionálneho odboru Slovenského pozemkového fondu Humenné, pracovisko Vranov nad Topľou, pretože na základe žiadosti okresného úradu nevyhotovil geometrický plán potrebný pre rozhodnutie vo veci samej. Následne generálne riaditeľstvo v zápisnici č. 3/2018 z 21. marca 2018 konštatovalo, že sťažnosť na nečinnosť je opodstatnená a uložilo riaditeľovi regionálneho odboru Slovenského pozemkového fondu Humenné prijať aj opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a ich vzniku.

5. Zbytočné prietahy v napadnutých konaniach idú na ťarchu okresného úradu a Slovenského pozemkového fondu, ktoré nekonajú efektívne, resp. sú nečinné. Sťažovateľ poukazuje predovšetkým na obdobie od 20. decembra 2004, keď si jeho právni predchodcovia uplatnili reštitučný nárok, do 17. mája 2015, keď okresný úrad vyzval už v tom čase viac ako 5 rokov nebohú právnu predchodkyňu sťažovateľa na osobné dostavenie sa pred správny orgán (nečinnosť viac ako 10 rokov). Ďalšie obdobie neefektívneho a nesústreďeného konania okresného úradu konania sťažovateľ vzhliada v období od 7. decembra 2015, keď bola Okresnému úradu Prešov postúpená jeho žiadosť o stanovisko, pričom medzičasom vzišla potreba vypracovať geometrický plán, do 20. augusta 2020, keď bol vypracovaný geometrický plán, čo predstavuje obdobie takmer 5 rokov. Vo veci samej okresný úrad rozhodol až 5. augusta 2022 tak, že sťažovateľovi sa navrátilo vlastníctvo k nehnuteľnosti novovytvorenej na podklade geometrického plánu nachádzajúcej sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], zastavané plochy a nádvoria s výmerou [REDAKOVANÉ] m². Na podklade odvolania Slovenskej republiky, zastúpenej Slovenským vodohospodárskym podnikom, štátnym podnikom, bolo rozhodnutie okresného úradu č. k. OU-VT-PLO-2022/000482-046 z 5. augusta 2022 zrušené a vec mu vrátená na ďalšie konanie rozhodnutím Okresného úradu Prešov č. k. OU-PO-OOP6-2023/007975 z 2. januára 2023. Extrémnu dĺžku tejto veci považuje sťažovateľ za ústavne nekonformnú, ktorá už sama osebe vedie k porušeniu jeho práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Nie je pritom zrejmé, kedy dôjde k právoplatnému skončeniu tejto veci.

6. Sťažovateľ nepopiera, že právny poriadok Slovenskej republiky mu umožňuje podať žalobu proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 242 a nasl. Správneho súdneho poriadku (ďalej aj „SSP“). Ako dôvody hodné osobitného zreteľa pre nevyčerpanie tohto inštitútu nápravy

v zmysle § 132 ods. 2 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažovateľ uviedol obdobie 20 rokov, počas ktorých nebolo právoplatne rozhodnuté o danom reštitučnom nároku, pričom pôvodný reštituent sa rozhodnutia ani nedožil. K ďalším dôvodom hodným osobitného zreteľa patrí aj špecifický druh reštitučného konania, v ktorom sú orgány verejnej moci povinné pristupovať obzvlášť citlivo. Zároveň nie je v záujme sťažovateľa iniciovať ďalšie súdne konanie, ktoré by mohlo trvať niekoľko rokov, keďže aj v správnom súdnictve dochádza k zbytočným priet'ahom. Zhoršený zdravotný stav sťažovateľa je tiež jedným z faktorov, ktoré tento vníma ako dôvod hodný osobitného zreteľa. Vzhľadom na tieto skutočnosti sťažovateľ nepovažuje podanie žaloby proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 242 a nasl. SSP za účinný prostriedok nápravy, čo by znamenalo ďalšie predĺženie už aj tak dlhého reštitučného konania a v konečnom dôsledku by to znamenalo ešte väčšiu neefektívnosť.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Pokiaľ ide o namietanú nečinnosť, resp. nehospodárnu a neefektívnu činnosť okresného úradu a Slovenského pozemkového fondu, ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach (m. m. II. ÚS 470/2020, I. ÚS 64/2021, IV. ÚS 199/2022, I. ÚS 299/2023) skonštatoval, že na rozdiel od konania proti nečinnosti podľa § 250t a § 250u Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) konanie o žalobe proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 242 až § 251 SSP neskončí vyhovením žaloby, ale až odstránením nečinnosti, ktoré je žalovaný orgán verejnej správy povinný preukázať správnomu súdu v určenej lehote. Je tak povinný urobiť zaslaním vydaného rozhodnutia, opatrenia alebo oznámenia o vykonanom úkone, prípadne o začatí administratívneho konania v určenej lehote správnomu súdu (§ 250 ods. 1 druhá veta SSP). Ak žalovaný svoju nečinnosť v určenej lehote bezdôvodne neodstráni, správny súd mu môže uložiť pokutu až do výšky 2 000 eur, a to aj opakovane [§ 80 ods. 1 písm. d), § 80 ods. 2 prvá veta]. Takto rozhodnúť môže správny súd aj bez návrhu, pričom ak rozhoduje na návrh, nie je viazaný výškou pokuty v ňom uvedenu (§ 80 ods. 2 druhá veta SSP). Nová právna úprava, ktorá je obsiahnutá v Správnom súdnom poriadku, je teda oproti pôvodnej (§ 250t a § 250u OSP) konzekventnejšia, pretože následok nerešpektovania súdneho rozhodnutia zo strany žalovaného orgánu verejnej správy neprenáša na žalobcu, ktorý už nemusí podať ďalšiu žalobu, o ktorej by sa rozhodovalo v novom konaní (I. ÚS 533/2023). Navyše, novelou č. 239/2023 Z. z. došlo k doplneniu § 242 ods. 1 SSP účinnou od 1. júla 2023, ktorý už umožňuje požadovať aj primerané finančné zadost'učinenie v konaní o žalobe proti nečinnosti orgánu verejnej správy v prípade žalobcu uvedeného v § 244 ods. 1, ktorý nie je orgánom verejnej správy. Ústavný súd tak považuje uvedený právny prostriedok nápravy podľa Správneho súdneho poriadku za spôsobilý poskytnúť ochranu právam sťažovateľov, ktorých porušenie namietajú.

8. Ak teda zákon podmieňuje prípustnosť ústavnej sťažnosti vyčerpaním opravných prostriedkov alebo iných právnych prostriedkov, ktoré zákon poskytuje sťažovateľovi na ochranu jeho práva, o to viac je podmienkou prípustnosti sťažnosti uplatňovanie práva, ktorého porušenie sťažovateľ namieta, riadnym, zákonom predpísaným spôsobom (m. m. III. ÚS 1/04). Sťažovateľ nemá podľa ústavy, zákona o ústavnom súde a stabilizovanej judikatúry ústavného súdu na výber, ktorý z oboch ústavne existujúcich systémov súdnej ochrany využije, ale je povinný postupovať od súdnej ochrany poskytovanej všeobecnými súdmi k súdnej ochrane, na ktorú je kompetentný ústavný súd.

Toto „poradie“ sa nedá sťažovateľom ovplyvniť a jeho vnútorná logika vychádza z toho, že aj všeobecné súdnictvo je zodpovedné za ochranu základných práv a slobôd na úrovni jeho právomocí. Iba za predpokladu, že sťažovateľ vyčerpá všetky mu dostupné právne prostriedky súdnej a inej právnej ochrany svojho základného práva alebo slobody a pri ich uplatnení nie je úspešný, môže sa uchádzať o ochranu tohto základného práva alebo slobody sťažnosťou podanou ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. IV. ÚS 193/2010, I. ÚS 178/2011, IV. ÚS 453/2011, III. ÚS 703/2017, IV. ÚS 158/2018).

9. Ústavný súd uvádza, že podmienka vyčerpania právnych prostriedkov, ktoré právny poriadok Slovenskej republiky sťažovateľovi priznáva na ochranu jeho základných práv a slobôd, sa nevyžaduje, ak preukáže, že tieto nevyčerpal z dôvodov hodných osobitného zreteľa (§ 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Ustanovenie § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde teda upravuje výnimku z pravidla o subsidiarite ústavnej sťažnosti, o ktorej môže rozhodnúť jedine ústavný súd. Uplatnenie tejto výnimky ústavným súdom má preto za následok, že efektívnosť ústavnej sťažnosti dostane v danej veci prednosť. Argumentačné a dôkazné bremeno pri uplatňovaní dôvodov hodných osobitného zreteľa však zaťažuje sťažovateľa.

10. Sťažovateľ konštatoval, že sa ochrany svojich práv na správnom súde prostredníctvom žaloby proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 242 a nasl. SSP nedomáhal, keďže túto nepovažuje za účinný právny prostriedok z dôvodov uvedených v bode 6. Vzhľadom na viaceré sťažovateľom uvedené dôvody na aplikáciu § 132 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd konštatuje, že v okolnostiach tejto veci by bolo možné akceptovať nanajvýš dôvod hodný osobitného zreteľa týkajúci sa celkovej dĺžky reštitučného konania, ak by si v rámci žaloby proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 242 a nasl. SSP sťažovateľ nemohol uplatniť finančné zadostučinenie, čo od 1. júla 2023 už neplatí.

11. Podľa sťažovateľa prípadné súdne správne konanie by mohlo trvať niekoľko rokov, pretože by mohlo byť poznačené zbytočným prietahmi. Túto argumentáciu sťažovateľa ústavný súd považuje len za hypotézu, čo si aj sám sťažovateľ uvedomuje. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ síce v tomto kontexte uviedol viaceré nálezy, ktorými ústavný súd konštatoval porušenie práv sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom správnych súdov (II. ÚS 169/2024, IV. ÚS 227/2024, II. ÚS 153/2024, III. ÚS 206/2024, III. ÚS 136/2024, III. ÚS 34/2024, I. ÚS 62/2024, II. ÚS 581/2023, IV. ÚS 65/2024, III. ÚS 672/2023, II. ÚS 506/2023, II. ÚS 465/2023, III. ÚS 559/2023). Ústavný súd uvádza, že v prípade už uvedených nálezov ústavného súdu orgánom verejnej moci, ktorý porušil práva sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol Správny súd v Bratislave (do 31. mája 2023 Krajský súd v Bratislave, keďže od 1. júna 2023 prešiel výkon súdnictva z krajských súdov na správne súdy). V okolnostiach tejto veci by ale o prípadne podanej žaloby proti nečinnosti orgánu verejnej správy podľa § 242 a nasl. SSP konal a rozhodoval ako vecne a miestne príslušný súd Správny súd v Košiciach.

12. Vzhľadom na už uvedené skutočnosti v tejto veci ústavný súd nevidel dôvod odchyliť sa od svojej štandardnej judikatúry vo vzťahu k pravidlu o subsidiarite ústavnej sťažnosti, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa pri jej predbežnom prerokovaní odmietol ako neprípustnú podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

13. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o jeho ďalších návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. októbra 2024

Robert Šorl
predseda senátu